

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра фізичної географії

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
НЕБЕЗПЕЧНІ ГІДРОЛОГІЧНІ ЯВИЩА

підготовки магістра
спеціальності 103 Науки про Землю
освітньо-професійної програми Гідрологія

Луцьк – 2023

Силабус освітнього компонента «Небезпечні гідрологічні явища»
підготовки магістра, галузі 10 Природничі науки, спеціальності 103 Науки
про Землю, освітньо-професійної програми Гідрологія

Розробник: Тарасюк Н.А., к. г. н., доцент кафедри фізичної географії

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Нетребчук І. М.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри фізичної
географії

протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри:

Фесюк В. О.

I. Опис освітнього компонента

Денна і заочна форми навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань 10 Природничі науки Спеціальність 103 Науки про Землю Освітня програма Гідрологія Освітній рівень Магістр	Вибіркова
Кількість годин / кредитів 120/ 4		Рік навчання – 2
		Семестр – 3
		Лекції – 10 год.
		Практичні – 14 год.
		Самостійна робота – 88 год.
		Консультації – 8 год.
Мова навчання		Українська
Заочна форма навчання	Галузь знань 10 Природничі науки Спеціальність 103 Науки про Землю Освітня програма Гідрологія Освітній рівень Магістр	Вибіркова
Кількість годин / кредитів 120/ 4		Рік навчання – 2
		Семестр – 3
		Лекції – 4 год.
		Практичні – 6 год.
		Самостійна робота – 96 год.
		Консультації – 14 год.
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

Викладач	Тарасюк Ніна Адамівна
Науковий ступінь	кандидат географічних наук
Вчене звання	Доцент
Посада	доцент кафедри фізичної географії
Профайл	https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/Тарасюк Ніна Адамівна
Телефон	+380955146803
e-mail	Tarasiuk.Nina@vnu.edu.ua
Дні занять	http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi?n=700
Консультації	Очні консультації: 2 академічні години кожен вівторок 13.25-14.45, аудиторія С-622

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Освітній компонент присвячено вивченню теоретичних і методичних засад природних та антропогенних умов формування небезпечних гідрологічних явищ, розрахунку та прогнозу їх основних характеристик, визначення економічних та екологічних збитків від проходження небезпечних гідрологічних явищ, оцінки ризиків їх формування в певному регіоні, вивчення світової практики щодо способів прогнозування та попередження таких явищ.

2. Пререквізити

- інформаційні технології в галузі знань (здатність застосовувати пакети прикладних програм (MSOffice, Statistica, Golden Software Surfer) для проведення математичних розрахунків та графічних побудов з метою аналізу та оцінки якості води)
- геофізика (здатність розуміти суть фізичних процесів та явищ, як в атмосфері так і у гідросфері);
- геохімія (здатність розуміти суть хімічних процесів взаємодії між хімічними інгредієнтами у водному середовищі, а також міграції хімічних елементів у природному середовищі);
- філософія (здатність застосовувати знання про системний підхід, структуру та функції систем, особливості динаміки складних систем та їх формалізації, критерії, стани, відгуки систем на чинники впливу);
- гідрологія (здатність застосовувати знання про гідросферу, її склад, структуру, властивості для розуміння суті гідроекологічних процесів у водоймах різного типу; для розуміння цінності води як природного ресурсу);
- метеорологія та кліматологія (здатність застосовувати знання про атмосферу, клімат та його зміни для розуміння взаємозв'язку та взаємозалежності компонентів водних екосистем);
- біогеографія (здатність застосовувати знання про екологічні фактори середовища, вплив господарської діяльності людини для розуміння суті природних процесів та здатність встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, які виникають у географічній оболонці; здатність розуміти важливу роль прісної води у розвитку життя на планеті);
- фізична географія материків і океанів (здатність розуміти відмінності формування кліматів в регіонах планети та відмінності взаємодії у системі материк-океан)
- економічна та соціальна географія (здатність застосовувати знання про види антропогенного впливу на складові гідросфери для розуміння зростання потреби у прісній воді).

3. Мета і завдання освітнього компонента

Основна мета – сформувати системне уявлення про природні та антропогенні зміни водних об'єктів в умовах кризових екологічних та техногенних ситуацій. *Завдання* – набути навички та вміння аналізу та оцінки стану гідрологічних об'єктів з позицій виникнення небезпечних стихійних явищ та кризових екологічних ситуацій.

Магістр-гідролог повинен добре уявляти особливості формування таких ситуацій, способи їх прогнозування та попередження, вміти прогнозувати прояв небезпечних гідрологічних явищ; обґрунтовувати вибір методів прогнозування та попередження таких ситуацій; знати основні райони поширення небезпечних гідрологічних явищ.

У результаті здобувачі вищої освіти повинні засвоїти знання щодо причин формування небезпечних гідрологічних явищ, сутність методів розрахунку та прогнозу елементів гідрологічного режиму водойм суші з метою пом'якшення наслідків небезпечних гідрологічних ситуацій, уявляти особливості формування таких ситуацій, способи їх прогнозування та попередження.

Основні завдання: ознайомити здобувачів вищої освіти з методами прогнозування окремих елементів гідрологічного режиму річок та водойм; обґрунтовувати застосування окремих технічних заходів для попередження та протидії небезпечним гідрологічним ситуаціям; визначати окремі характеристики гідрологічного режиму річок та водойм при проходженні небезпечних гідрологічних явищ.

4. Результати навчання (компетентності)

До кінця навчання здобувачі вищої освіти набудуть такі компетентності:

Інтегральна

Здатність розв'язувати складні наукові задачі та практичні проблеми, включно з прийняттям рішень щодо відбору даних та вибору методів досліджень при вивченні геосфер (відповідно до спеціалізації) у різних просторово-часових масштабах із використанням комплексу міждисциплінарних даних та в умовах недостатності інформації, невизначеності умов та вимог.

Загальні

ЗК 1. Здатність до адаптації і дії в новій ситуації.

ЗК 2. Вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми.

ЗК 5. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові

ФК 2. Знання сучасних засад природокористування, взаємодії природи і суспільства із застосуванням раціонального використання природних ресурсів, екологічних аспектів та основ природоохоронного законодавства.

ФК 3. Розуміння планети як єдиної системи, найважливіших проблем її будови та розвитку.

ФК 4. Володіння сучасними методами досліджень, які використовуються у виробничих та науково-дослідницьких організаціях при вивченні Землі, її геосфер та їхніх компонентів.

ФК 5. Здатність застосовувати знання і необхідні практичні навички з планування, організації, мотивування, контролю та регулювання діяльності профільних підприємств і установ.

ФК 6. Уміння застосовувати наукові знання і практично втілювати їх для розробки та впровадження механізмів геопланування, територіального планування, проведення моніторингу розвитку регіонів, складання стратегічних планів і програм.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН-1. Аналізувати особливості природних та антропогенних систем і об'єктів геосфер Землі.

ПРН-2. Застосовувати свої знання для визначення і вирішення проблемних питань і прийняття обґрунтованих рішень в науках про Землю.

ПРН-6. Вміти здійснювати екологічну оцінку, аудит, ліцензування, сертифікацію використання природних ресурсів, прогнозувати розвиток екологічних, технологічних, економічних та соціальних наслідків на окремих об'єктах природокористування.

ПРН-7. Знати сучасні методи дослідження Землі та її геосфер і вміти їх застосовувати у виробничій і науково-дослідницькій діяльності.

ПРН-9. Розробляти та впроваджувати механізми територіального менеджменту, геопланування, здійснювати моніторинг регіонального розвитку, складати плани та програми.

ПРН-10. Вирішувати практичні задачі наук про Землю з використанням теорій, принципів та методів різних спеціальностей в галузі природничих наук.

ПРН-13. Оцінювати еколого-економічний вплив на довкілля при впровадженні інженерних заходів та проєктувати природоохоронні заходи.

5. Структура освітнього компонента Денна форма навчання

Назви змістовних модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам.роб.	Конс.	*Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика небезпечних гідрологічних явищ						
Тема 1. Предмет і завдання курсу. Різновиди небезпечних гідрологічних явищ.	21	2/2	2/10	16/4	1	ДС, ІРС/ 16
Тема 2. Прояв та розвиток небезпечних гідрологічних явищ: світовий досвід та практика впровадження.	26	2/2	2/10	20/4	2	РМГ/16
Разом за змістовим модулем 1	47	4/4	4/20	36/8	3	32
Змістовний модуль 2. Небезпечні природні процеси, як наслідок впливу води						
Тема 3. Повені та паводки рівнинних та гірських річок України.	24	2/2	4/20	16/4	2	ІРС, РМГ/26
Тема 4. Підтоплення, просідання та карстові процеси в гірничо-промислових районах.	32	2/2	4/20	24/6	2	ДС, РМГ, ІРС/ 28
Тема 5. Протипаводковий моніторинг та заходи протидії природній стихії.	17	2/2	2/10	12/2	1	ДС, ІРС/14
Разом за змістовим модулем 2	73	6/6	10/50	52/12	5	68
Усього годин	120	10/10	14/70	88/20	8	100

Заочна форма навчання

Назви змістовних модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам.роб.	Конс.	*Форма контролю / Бали
Змістовний модуль 1. Загальна характеристика небезпечних гідрологічних явищ						
Тема 1. Предмет і завдання курсу. Різновиди небезпечних гідрологічних явищ.	22	2/4	2/20	16/2	2	ДС, ІРС/26
Тема 2. Прояв та розвиток небезпечних гідрологічних явищ: світовий досвід та практика впровадження.	28	-	-	24/6	4	РМГ/6
Разом за змістовним модулем 1	50	2/4	2/20	40/8	6	32
Змістовний модуль 2. Небезпечні природні процеси, як наслідок впливу води та їх регіональний прояв						
Тема 3. Повені та паводки рівнинних та гірських річок України.	24	-	2/20	18/8	2	ІРС, РМГ/28

Тема 4. Підтоплення, просідання та карстові процеси в гірничо-промислових районах.	32	-	2/20	24/10	4	ДС, РМГ, ІРС/30
Тема 5. Протипаводковий моніторинг та заходи протидії природній стихії.	17	2/4	-	14/6	2	ДС, ІРС/10
Разом за змістовним модулем 2	70	2/4	4/ 40	56/ 24	8	68
Всього	120	4/8	6/ 60	96/32	14	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат.

6. Завдання до виконання самостійної роботи

Теми для самостійного опрацювання

Змістовний модуль 1.

Загальна характеристика небезпечних гідрологічних явищ

1. Небезпечні гідрологічні явища на суходолі.
2. Паводки та повені: різновиди та регіональні прояви.
3. Карстові процеси та їх активізація в умовах потепління.
4. Географічні особливості гідрологічних циклів. Поняття «гідрологічний цикл», види гідрологічних циклів. Зональні відмінності гідрологічних циклів.
5. Сонячна радіація та температура повітря: природні цикли та аномалії. Динаміка змін сонячної активності. Амплітуда температури повітря на планеті, вікова динаміка та зміни в ХХІ столітті. Відхилення показників температури повітря від кліматичної норми, зони кліматичних ризиків на планеті.
6. Динаміка атмосферних опадів в умовах змін клімату та їх вплив на ерозійні процеси.
7. Аномальні атмосферні явища та повені і паводки.
8. Ризики та виклики нової кліматичної епохи: підтоплення та наступ моря.
9. Стихійні паводки та повені: чинники, прояви, наслідки, прогноз.

Змістовний модуль 2.

Небезпечні природні процеси, як наслідок впливу води та їх регіональний прояв

10. Умови формування та особливості водного балансу водозбору рівнинної та гірської частини України.
11. Сучасні зміни складових водного балансу в межах території України та їх наслідки. Сучасні та очікувані зміни клімату і гідросфери Землі.
12. Прояв потепління в Україні та стихійні гідрологічні явища.

13. Максимальні суми опадів та стихійні гідрологічні явища в зоні мішаних лісів, лісостепу, степу та в горах.
14. Паводки гірських річок України: прояв на наслідки.
15. Паводки на рівнинних річках України: прояв на наслідки.
16. Підтоплення та прояв карсту в гірськодобувних районах України.
17. Підтоплення земель меліоративного фонду України.
18. Береги водосховищ та небезпечні гідрологічні явища.
19. Конференції ООН та міжнародна співпраця з питань змін клімату. Кліматичні та гідрологічні еталони географічної оболонки.
20. Прогноз змін клімату та зміни рівня Світового океану та наслідки.

Завдання до виконання самостійної роботи

За рекомендованою літературою опрацювати питання та підготувати науковий реферат і презентацію (тема за вибором студента):

1. Сучасні та очікувані негативні гідрологічні процеси на поверхні Землі.
2. Водна ерозія – як провідний чинник зміни поверхні Землі
3. Трансформація водного режиму полізональних річок Європи (на прикладі р. Дунай).
4. Паводки на річках Європейського Середземномор'я.
5. Повені та паводки в басейні р. Рейн.
6. Паводки на річках Карпатської гірської системи.
7. Паводки на річках Альпійського регіону.
8. Крига на річках Європи.
9. Зливові опади на території України: прояви та наслідки.
10. Водний баланс водозбору як чинник формування гідрологічної ситуації
11. Умови формування та особливості водного балансу водозбору рівнинної та гірської частини України.
12. Сучасні зміни складових водного балансу в межах території України та їх наслідки.
13. Посухи та аномальні температури повітря в Європі (Азії, Північні Америці, Південній Америці, Африці, Австралії, Антарктиді, Арктиці)
14. Урагани в Світовому океані: зони ризику та несприятливих гідрологічних явищ на узбережжі. Найбільш штормові моря світу.
15. Ресурси прісних вод на материках в умовах потепління. Моніторинг, інтерактивні карти та видана картографічна база гідрології материків.

Завдання до самостійної роботи має практичне спрямування та носить творчий характер з елементами наукової новизни, яка базується на результатах моніторингу довкілля та статистичних даних. Виконуються з додержанням усіх технічних вимог до письмових робіт та доповнюється презентацією, яка містить картографічні, графічні та ілюстративні матеріали. Текст має бути надрукований на принтері через 1,5 міжрядкових інтервали на одному боці аркуша білого паперу формату А4. Шрифт Times

New Roman, 14 пт. Текст розміщується на сторінці, яка обмежується полями: ліве – 25 мм, нижнє, верхнє – 20 мм, праве – 15 мм. За обсягом - 15-20 сторінок (титульний аркуш, зміст та структура, основний текст (з прив'язкою до презентації), список використаних джерел (не менше 15), посилання на джерело інформації – обов'язкове).

Шкала оцінювання самостійного завдання

Рівень виконання завдання самостійної роботи	К-ть балів
Завдання виконано відмінно: повно висвітлена тема, сформульовані власні висновки, повна відповідність тексту та презентації темі доповіді	10
Недостатньо висвітлена тема із нечітко сформульованими власними висновками	8
Задовільне виконання – неповно висвітлено тему без власних висновків студента	6
Тема висвітлена без чіткого розуміння суті дослідження	4

7. Методи та форми навчання

Словесні методи: лекція, пояснення, розповідь, бесіда: відбувається з використанням традиційних засобів навчання у поєднанні з засобами ІКТ.

Наочні методи: мультимедійні презентації.

Практичні методи: розв'язування задач з професійно-орієнтованим змістом.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації: дискусії і диспути, створення ситуації пізнавальної новизни та зацікавленості.

Методи контролю: індивідуальне та фронтальне опитування, дискусія, модульний контроль за допомогою тестування, екзамен.

Методи самоконтролю: самостійний пошук помилок, уміння самостійно критично оцінювати свої знання, визначати пріоритетні напрямки власного навчального процесу, самоаналіз.

Форми роботи: індивідуальна, групова, фронтальна.

Форми організації навчання: лекційні заняття, практичні заняття, самостійна робота студентів, контрольні заходи.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти

Відвідування занять є обов'язковим. Студенти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати під час консультацій. Студент повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь у навчальному процесі.

Політика щодо академічної доброчесності

Вимоги до академічної доброчесності визначаються «Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників ВНУ ім. Лесі Українки», що розміщується на сайті університету за

посиланням
[Antyplagiat.pdf](https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Polozhennya-Antyplagiat.pdf)

[https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Polozhennya-](https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Polozhennya-Antyplagiat.pdf)

Політика щодо деделайнів та перескладання

Якщо здобувач вищої освіти в процесі виконання практичних робіт та самостійної роботи сумарно набрав менше 60 балів, то скеровується на перескладання курсу з повною ліквідацією попередньо набраних балів. Якщо здобувач вищої освіти складає залік по другій чи третій відомості, то оцінку формують бали за виконані практичні роботи та відповіді на запитання до заліку. Якщо здобувач вищої освіти з поважних причин пропустив заняття відпрацьовує його під час консультацій (згідно розкладу консультацій з дисципліни).

Неформальна освіта при викладанні освітнього компонента

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» (<https://is.gd/d7mD4F>).

Сертифікати участі у майстер-класах (семінарах, курсах тощо) на тематику, яка відповідає темам курсу, є достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

V. Підсумковий контроль

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені си́лабусом. Загальна сума балів (100 балів) для денної форми навчання складається з оцінки за виконання практичних робіт (70 балів), завдання до самостійної роботи (20 балів) та участь в обговоренні проблемних питань на лекціях (10 балів).

Для здобувачів вищої освіти на заочній формі навчання також загальна сума балів (100 балів) складається з оцінки за виконання практичних робіт (60 балів), завдання до самостійної роботи (32 бали) та участь в обговоренні проблемних питань на лекціях (8 балів).

На залік виносяться основні питання, проблемні ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

Питання до складання заліку

1. Предмет і задачі курсу , його теоретичне і прикладне значення.
2. Поняття «небезпечне гідрологічне явище» та їх різновиди.
3. Методи досліджень трансформації компонентів природного середовища.

4. Еволюція підходів до вивчення стихійних гідрологічних явищ.
5. Історичні аспекти досліджень небезпечних гідрологічних явищ..
6. Природні та антропогенні чинники виникнення небезпечних гідрологічних явищ
7. Природні чинники коливань клімату та їх вплив на прояв небезпечних гідрологічних явищ
8. Сучасні та прогностичні моделі кліматичних змін та гідрологічні явища які їх супроводжують.
9. Центри збору гідрологічних даних. Прогноз та розповсюдження інформації, попередження
10. Міжнародна співпраця щодо запобігання прояву небезпечних гідрологічних явищ.
11. Зміни просторово-часового розподілу основних чинників впливу на гідрологічну ситуацію в регіонах
12. Динаміка температури повітря в Україні та її вплив на гідрологічну ситуацію.
13. Динаміка опадів та їх вплив на гідрологічну ситуацію.
14. Водний баланс водозбору як чинник формування гідрологічної ситуації
15. Умови формування та особливості водного балансу водозбору рівнинної та гірської частини України.
16. Сучасні зміни складових водного балансу в межах території України та їх наслідки.
17. Зональність структури водного балансу водозборів.
18. Азональність структури водного балансу та водообміну водойм.
19. Різноманітність водного режиму зональних та полізональних річок.
20. Використання карт атласів та інтернет-ресурсу для гідрологічної характеристики території.
21. Особливості формування стоку та характеристика гідрологічного режиму найбільших річок Європи, Азії, Америки, Африки, Австралії.
22. Характеристика найбільших озер кожного материка та їх водності в умовах сучасного клімату.
23. Динамічність гідросфери. Річковий стік з материків.
24. Танення льодовиків і їх вплив на гідросферу.
25. Фактори впливу на водні екосистеми: абіотичні, біотичні та антропічні.
26. Формування температурного режиму водойм суходолу та Світового океану.
27. Температура води як найбільш універсальний чинник впливу на фізико-хімічні та гідробіологічні процеси у природних та штучних водоймах.
28. Теплообмін водних мас з оточуючим середовищем. Тепловий баланс.

29. Вплив на тепловий режим морфометрії водойми, глибини та площі водної поверхні. Перерозподіл тепла всередині водних мас: турбулентність, динамічне і вітрове перемішування, конвекція.
30. Сучасні уявлення про глобальний гідрологічний цикл.
31. Глобальний гідрологічний цикл та його структура. Океанічна та континентальна (материкова) ланка глобального гідрологічного циклу.
32. Трансформації водних мас в глобальному гідрологічному циклі і в різноманітних природних зонах суші.
33. Водний баланс і типи внутрішньорічного коливання атмосферних опадів, випаровування та річкового стоку.
34. Аномальні гідрологічні явища та зміна погоди в: Європі, Азії, Африці, Центральній Америці, Північній Америці, Південній Америці, Австралії, Арктиці, Антарктиді.
35. Світовий океан – акумулятор тепла: танення криги та зрушення в атмосферній циркуляції.
36. Паводки та повені на річках Європи, Азії, Африки, Америки, Австралії.
37. Ресурси прісних вод на материках в умовах потепління. Моніторинг, інтерактивні карти та видана картографічна база гідрології материків.
38. Акваторії Світового океану – зона найбільших ризиків кліматичних міграцій: сучасні міграції, перспективи та шляхи міжнародного врегулювання.
39. Зміна температури повітря в Україні. Динаміка температури повітря у XXI столітті. Аномальні опади в Україні. Моніторинг та прогноз змін.
40. Режим випадання опадів та їх динаміка впродовж інструментального періоду спостережень в Україні.
41. Стихійні паводки та повені на рівнинних річках України.
42. Паводки на гірських річках України: чинники, прояви, наслідки, прогноз.
43. Конференції ООН та міжнародна співпраця з питань моніторингу повенево-паводкових процесів.
44. Євropеська система інформування про паводки (EFAS).
45. Моделі змін довкілля, обрисів материків в умовах потепління.

VI. Шкала оцінювання

Освітній компонент оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та Інтернет-ресурси

Основна

1. Вишневський В. І., Косовець О. О. Гідрологічні характеристики річок України. К.: Ніка-Центр. 2003.
2. Ганущак М. М., Тарасюк Н. А. Водний чинник в розвитку і функціонуванні природно-антропогенних комплексів басейну р. Стир : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 236 с. <https://evnuir.vnu.edu.ua>
3. Глобальні проблеми світу. Атлас. К.: ДНВП «Картографія» 2009. 144 с.
4. Гор Альберт. Земля у рівновазі. А.Гор. К.: Альтернатива, 2002. 290 с.
5. Гребінь В.В. Сучасний водний режим річок України (ландшафтно-гідрологічний аналіз). К.: Ніка-Центр, 2010. 316 с.
6. Екологія і ресурси. Дослідження навколишнього середовища і ресурсів. К.: Ей-Бі-Сі, 2001. 189 с.
7. Загальна гідрологія: підручник / Хільчевський В. К., Ободовський О. Г, Гребінь В. В. та ін. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 399 с.
8. Клименко М. О., Прищепка А. М., Вознюк Н. М. Моніторинг довкілля : навчальний посібник. К.: Академія, 2006. 265 с.
9. Клімат України / За ред. В. М. Липінського, В. А. Дячука, В. М. Бабіченко. Київ : вид-во Раєвського, 2003. 343 с.
10. Клімат України: у минулому... і майбутньому? / за ред. М. І. Кульбиди, М. Б. Барабаш: Монографія. Київ : Сталь, 2009. 234 с.
11. Степаненко С. Динаміка та моделювання клімату: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Одеса : Екологія, 2013. 204 с.
12. Ромащенко М.І., Савчук Д.П. Водні стихії. Карпатські повені / За ред. М.І.Ромащенка. К.: Аграрна наука, 2002.
13. Сучасний екологічний стан та перспективи екологічно безпечного стійкого розвитку Волинської області: Монографія / За ред. проф. В.О. Фесюка. Луцьк: Вежа, 2016. С.113-117.
14. Тарасюк Н.А. Інтернет-ресурси у вивченні регіональної фізичної географії//Interdisciplinary research: scientific horizons and perspectives: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the II International Scientific and Theoretical Conference (Vol. 2), October 1, 2021. Vilnius, Republic of Lithuania: European Scientific PlatformP.35-37 <https://doi.org/10.36074/scientia-01.10.2021>
15. Тарасюк Н. А. Багаторічна динаміка температури повітря та суми опадів на Волині. Довготермінові спостереження довкілля: досвід, проблеми,

перспективи : матеріали наукового семінару, присвяченого 75-річчю з дня народження Б. П. Мухи і 50-річчю роботи Розтоцького ландшафтно-геофізичного стаціонару Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів–Брюховичі, 10–12 травня 2019 р.). Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. С. 105–108.

16. Тарасюк Н. А. Особливості клімату ШНПП та сучасні методи дослідження /Шацьке поозер'я в контексті змін клімату: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 70-річчю від дня народження професора Петліна В.М. (1-3 жовтня 2021 р.)/ за заг. ред. В. О.Фесюка. Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2021. С.152-154.
17. Тарасюк Н. А., Васковець Х. І. Схема SWOT-аналізу кліматичних умов для потреб практики агровиробництва. Proceedings of the 6th International scientific and practical conference. Potere della ragione Editore. Rome, Italy. 2021. P. 186-191. URL: <https://sci-conf.com.ua/vi-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-european-scientific-discussions-25-27-aprelya-2021-goda-rim-italiya-arhiv/>
18. Tarasiuk N. A., Sydorhuk M. Forestry landscapes of Volyn Region in climate change conditions . Vol. 52 .No 9. (2018): International Scientific Journal "Scientific Review" P. 48-58. URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/1682>
19. Тарасюк Н. А., Ганущак М. М. Режим атмосферного зволоження ґрунтів Волині в умовах сучасного клімату Вісник Львівського університету. Серія географічна. Випуск 51. Львів, 2017. С.322-331 DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vgg.2017.51.8894>
20. Tarasiuk N. A., Protsan I. V. Resources of Surface Water of Lokachi District as a Factor of the Sustainable Development Scientific Notes of Sumy State Pedagogical University. Geographical Sciences , 2019, Issue 10. - P. 4-11 . DOI: doi.org/10.5281/zenodo.1266213 URL: <http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/7284>
21. Тарасюк Н. А., Тарасюк Ф. П. Регіональні дослідження сучасного клімату Волині //Актуальні проблеми країнознавчої науки. [Збірка наукових праць міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, Луцьк, 15-16 листопада 2016 року]-Луцьк, 2016. URL: <https://internationalconference2014.wordpress.com/2016/11/pade/9/>
22. Тарасюк Н. А., Тарасюк Ф. П. Особливості прояву глобального потепління на території Волинського Полісся. *Регіональні геоекологічні проблеми в умовах сталого розвитку* : Третя міжнародна науково-практична конференція (Рівне, 18–20 жовтня 2018 р.). Рівне, 2018. С. 373–375.
23. Тарасюк Н. А. Ресурси клімату для потреб землеробства. *Агрохімія і ґрунтознавство*. Міжвідомчий тематичний науковий збірник. Спеціальний випуск. Ґрунтові ресурси: вчора, сьогодні, завтра. Книга 1. Ґрунтознавство. Харків: ПП «Стиль-Іздат», 2018. С.233-235.
24. Яковець Ю.В. Глобалізація та взаємодія цивілізацій. К.:Альтерпреса, 2001. 234 с.
25. Kottek, M., J. Grieser, C. Beck, B. Rudolf, and F. Rubel, 2006: World Map of the Köppen-Geiger climate classification updated. Meteorol. Z., 15, 259-263. DOI: 10.1127/0941-2948/2006/0130
26. Mudelsee M., 2010. Climate Time Series Analysis: Classical Statistical and Bootstrap Methods. Springer, Dordrecht, 474 pp.
27. Oliver, J. (2005). Encyclopedia of world climatology. Dordrecht, Netherlands: Springer.
28. Rohli, R., & Vega, A. (2008). Climatology. Sudbury, Mass.: Jones and Bartlett.

29. Von Storch H., Zwiers F.W., 1999. Statistical Analysis in Climate Research. Cambridge University Press, Cambridge, 484 pp.
30. Yin C., 2014 Climatic Data Analysis and Diagnostics. CLIMsystems Ltd, Hamilton, New Zealand. URL: <http://climsystems.com/>.

Додаткова

1. Атлас світу. ДНВП «Картографія». 2005. 336 с.
2. Національний атлас України. Київ : Картографія, 2007. 440 с.
3. Енергетика. Історія, сучасність і майбутнє / І. В. Плачков, Н. І. Дунаєвська, В. С. Подгуренко та ін. URL: <http://www.energetica.in.ua>
4. European Spas Internet Portal. Access mode : www.visitspas.eu/ Global status report on noncommunicable diseases 2010 / The World Health Organisation. Geneva : WHO Press. 176 p. Access mode : www.who.int
5. International Year of Ecotourism Initiative. Access mode: www.planeta.com/ecotravel/tour/year.html
6. The official site of the World Bank. Access mode : www.data.worldbank.org.
7. The United Nations Conference on Environment and Development (UNCED). Access mode: www.worldsummit2002.org/
8. The world health report 2008 : primary health care now more than ever / The World Health Organisation. Geneva : WHO Press. 148 p. Access mode : www.who.int
9. Climate Change 2007: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change / S.Solomon,D.Qin, M.Manning (etc). Cambridge University Press, Cambridge, UK and New York, USA, IPCC, 2007.

Інформаційні ресурси

The Intergovernmental Panel on Climate Change. URL: <https://www.ipcc.ch/>

Бази даних

1. Український гідрометеорологічний центр. Клімат. URL : https://meteo.gov.ua/ua/33345/climate/climate_stations
2. National Centers for Environmental Information (NCEI). Climate Data Online: Dataset Discovery URL : <https://www.ncdc.noaa.gov/cdo-web/datasets>
3. European Climate Assessment & Dataset project. Dailydata. URL: <http://www.ecad.eu/dailydata/index.php>
4. KNMI Climate Explorer. URL : <http://climexp.knmi.nl/start.cgi>

Онлайн-курси

1. Comet.MetEd. Introduction to Climate Models. URL: https://www.meted.ucar.edu/nwp/climate_models
2. Comet.MetEd. Introduction to Statistics for Climatology. URL: <https://www.meted.ucar.edu/afwa/climo/stats/>
3. Comet.MetEd. Climate Variability and Change Lectures, July 2013. URL: https://www.meted.ucar.edu/climate/cvc_lectures/
4. Climate Change and Health: From Science to Action. URL: <https://www.coursera.org/programs/yuriy-fedkovich-chernivtsy-national-university-on-coursera-dfz8u?collectionId=&productId=leIz-Lk3EemoSRJT4PdHtg&productType=s12n&showMiniModal=true&skipBrowseRedirect=true>